

Et mer rettferdig pensjonssystem

Vedtatt av SVs landsstyre 15. januar 2023.

Dagens pensjonssystem er både usosialt og urettferdig. Det er nødvendig med forbedringer for å sikre pensjoner som gir en trygg og god alderdom. SV jobber for et rettferdig pensjonssystem, på tvers av klasser, yrker, kjønn og generasjoner. SV arbeider for at samlet pensjon ved 67 år skal gi en inntektsdekning på minst to tredeler av lønn.

En rettferdig pensjon for dagens unge

Et premiss i pensjonsreformen er en levealdersjustert pensjon. Levealderen i befolkningen har i lang tid gått jevnt oppover. Dette var en velkjent demografisk utvikling når alderspensjonen ble innført, og velferdsstaten bygget ut. Levealdersjustert pensjon tar ikke høyde for at produktivitetsutviklingen i samfunnet har økt, noe som gjør det mulig å ta ut mer fritid. På 1900- tallet ble dette gjort via kortere arbeidstid, mer ferie og flere permisjonsrettigheter.

SV vil endre levealdersjusteringa for å sikre rettferdighet for yrkesgrupper som må slutte tidlig, samt for yngre generasjoner. Ved å flytte nedre aldersgrense for å ta ut pensjon opp fra 62 år vil man kunne presse folk over i uføretrygd. Ut fra erfaringene fra dagens arbeidsmarked, vet vi at etterspørselen etter eldre arbeidskraft ikke er påtagelig stor.

Pensjonsreformen ga store innsparinger for staten, og har endt som en usosial reform som forsterker forskjellene. Selv ved å rette opp i urettferdighetene som oppstod med pensjonsreformen vil staten ha gjort store innsparinger som følge av pensjonsreformen. Derfor vil ikke nødvendige sosiale og rettferdige endringer i pensjonssystemet handle om større utgifter for staten, men mindre innsparinger enn pensjonsreformen la opp til.

Skal vi skape tillit til pensjonssystemet er det ikke tilstrekkelig å bare peke på statens utgifter, det er også nødvendig å se på hvordan pensjonssystemet slår ut for den enkelte. Det helhetlige pensjonssystemet bør evalueres hvert 10. år, slik at det kan gjøres nødvendige justeringer. Utvikling i levealder, folkehelse og arbeidsmarked kan gi store utslag på folks pensjonsnivå, og derfor er det utfordrende å skulle fastslå hvilke endringer som er nødvendige for de som pensjoneres tiår fram i tid. Dersom det viser seg at levealderen går ned eller at dagens barn og unge ikke har mulighet til å jobbe til de har kompensert for levealdersjusteringen, kan dette medføre at flere blir uføre.

Sliterordning og uføres alderspensjon

Det er nødvendig at en sliterordning utredes og innføres i folketrygden, slik at personer som har krevende yrker sikres en mer anstendig pensjon enn i dagens pensjonssystem.

Folk med nedsatt arbeidsevne eller som av andre årsaker ikke kan jobbe fram til pensjonsalderen, har ikke den samme muligheten til å stå lenger i arbeid. De rammes om aldersgrensene i pensjonssystemet økes. I tillegg har de ikke mulighet til å velge å stå lenger i arbeid for å kompensere for tapet som følge av levealdersjusteringen. Uføre må derfor skjermes helt mot effekten av levealdersjustering og få opptjening til 67 år/normert pensjoneringsalder. Uføre har både dårligere helse og lever gjennomsnittlig kortere enn den yrkesaktive befolkningen. SV vil ikke akseptere forslag som innebærer lavere pensjonsnivå for uføre.

SV avviser forslag om å øke aldersgrensene i pensjonssystemet, før det er garantier om at folk som ikke kan stå lengre i arbeid er sikra en skikkelig pensjon, og en rettferdig sliterordning er innført. Det er først når slike praktiske og politiske avklaringer er på plass, at endringer om aldersgrensene i pensjonssystemet kan vurderes.

Minsteytelsene i pensjonssystemet

74 prosent av enslige minstepensjonister lever under EUs fattigdomsgrense (EU60), det store flertallet av fattige og enslige minstepensjonister er kvinner. I årene som kommer vil stadig flere motta garantipensjon fremfor minste pensjonsnivå. Nivåene på garantipensjon ligger langt under nivåene for minste pensjonsnivå. Gapet mellom nivået på garantipensjonen og minste pensjonsnivå må tettes. Slik kan dagens unge sikres et minimumsnivå i pensjonssystemet slik som dagens eldre. I tillegg må nivået på minsteytelsene i pensjonssystemet over fattigdomsgrensa. Det er særlig viktig å øke nivåene for enslige pensjonister.

Minsteytelsene må reguleres i takt med lønnsveksten slik at de følger den generelle velstandsutviklingen i samfunnet, og ikke slik Støre-regjeringen gikk inn for i 2022 ved å også regulere minsteytelsene som et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten. Nivået på minsteytelsene må være likt, uavhengig av årskull. Det er viktig å opprettholde felles minsteytelser, og ikke gå inn for et system med årskullspesifikke minsteytelser. Dette vil bidra til å redusere forskjellene mellom nye og eldre mottakere av minsteytelsene.

Annen inntektssikring i folketrygden

En annen forutsetning dersom det skal være aktuelt å vurdere økte aldersgrenser i pensjonssystemet, må være at de andre inntektssikringene i folketrygden økes i takt. Folk må få rett på dagpenger, arbeidsavklaringspenger (AAP), sykepenger, og andre viktige inntektssikringer, og det må også gjelde for de som har passer normert pensjoneringsalder.

Større fleksibilitet for den enkelte

Mange av velferdsordningene og regler i pensjonssystemet er i dag slik at det ikke gis tilstrekkelig fleksibilitet som trygger den enkelte. Folk har forskjellige liv, helse og yrker, og dermed ulike forutsetninger for lang yrkesdeltagelse. For at systemet skal fungere for den enkelte, bør det blant annet legges bedre til rette for delvis uføre/de som er under 50 prosent ufør. Folketrygden bør være mer fleksibel enn i dag ved å gi uføretrygd fra eksempelvis 20 prosent uførhet, og det er viktig å stenge samordningsfella og flere uførefeller som fører til at folk taper store summer på å fortsatt stå i arbeid. Det er særlig de som har de laveste inntektene og som har dårligere helse som rammes av disse skjevhetene i systemet, og det er derfor viktig å justere flere rettigheter i folketrygden. Uføre må igjen gis muligheten til å tjene inntil 1G uten avkorting i pensjonen.